STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA YVESE BOTA

přednesené dne 11. ledna 2007 [1]

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 7 rozhodnutí rady přidružení č. 1/80 [2] ze dne 19. září 1980 o vývoji přidružení mezi Evropským hospodářským společenstvím a Tureckem [3]. Tento článek definuje podmínky, za kterých má rodinný příslušník tureckého pracovníka, který působí nebo působil na řádném trhu práce v členském státě, v tomto státě právo přístupu k zaměstnání a s tímto právem související právo pobytu.

2. Předkládající soud zpochybňuje judikaturu Soudního dvora týkající se časové působnosti práv přiznaných tímto ustanovením dítěti tureckého pracovníka, jakož i podmínek, za kterých mohou být tato práva omezena.

3. Soudní dvůr zejména v rozsudku ze dne 7. července 2005 Aydinli rozhodl [4], že tato práva přístupu k zaměstnání a pobytu nezanikají, je-li dítě tureckého pracovníka starší 21 let a vede samostatný život. Uvedl rovněž, že tato práva mohou být omezena pouze ve dvou případech: zaprvé z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví, a zadruhé, opustil-li jejich nositel území uvedeného státu na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu.

4. Verwaltungsgericht Darmstadt (Německo) se v návaznosti na uvedený rozsudek Aydinli hlavně táže, zda je tato judikatura v rozsahu, v němž se týká dítěte staršího 21 let, které již není závislé na svých rodičích, slučitelná s článkem 59 dodatkového protokolu [5], na základě kterého nemůže být Turecká republika v oblastech upravených tímto protokolem předmětem příznivějšího zacházení než je zacházení, jehož předmětem je členský stát na základě Smlouvy o ES.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Rada přidružení byla zřízena dohodou, podepsanou dne 12. září 1963 v Ankaře Tureckou republikou na jedné straně a členskými státy EHS a Společenstvím na straně druhé. Tato dohoda byla „uzavřena, schválena a potvrzena" jménem Společenství rozhodnutím Rady 64/732/EHS ze dne 23. prosince 1963 (Úř. věst. 1964, 217, s. 3685; Zvl. vyd. 11/11, s. 10, dále jen „dohoda o přidružení").

3 — Rozhodnutí č. 1/80 lze konzultovat v publikaci *Accord d'association et protocoles CEE-Turquie et autres textes de base*, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, Brusel, 1992.

4 — C-373/03, Sb. rozh. s. I-6181, bod 27.

5 — Protokol podepsaný dne 23. listopadu 1970 v Bruselu a uzavřený, schválený a potvrzený jménem Společenství nařízením Rady (EHS) č. 2760/72 ze dne 19. prosince 1972 (Úř. věst. L 293, s. 1; Zvl. vyd. 11/11, s. 41, dále jen „dodatkový protokol").

5. V tomto stanovisku uvedu, proč dle mého názoru nemůže být časová působnost práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka určena odkazem pouze na články 10 a 11 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 [6], ale musí být posouzena v závislosti na pravidlech Smlouvy týkajících se volného pohybu pracovníků. Dále uvedu, v čem není judikatura týkající se dosahu práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka obecně v rozporu s článkem 59 dodatkového protokolu. V poslední řadě ukáži, v čem nemá za zvláštních okolností věci v původním řízení judikatura týkající se podmínek, za kterých mohou být práva vyplývající z článku 7 rozhodnutí č. 1/80 omezena, za následek přiznání rozsáhlejších práv tureckému státnímu příslušníkovi nacházejícímu se v konkrétní situaci I. Derina, než jsou práva, která má pracovník Společenství.

I – Právní rámec

6. Rozbor otázek položených Verwaltungsgericht Darmstadt vyžaduje připomenutí obsahu ustanovení definujících práva turecких státních příslušníků uvnitř Evropské unie, která jsou v projednávaném případě relevantní, jakož i jejich dosah, tak jak byl upřesněn judikaturou.

A – *Právní předpisy*

7. Relevantní ustanovení jsou obsažena v dohodě o přidružení, dodatkovém protokolu a rozhodnutí č. 1/80.

1. Dohoda o přidružení

8. Cílem dohody o přidružení, jak je uvedeno v jejím čl. 2 odst. 1, je podpořit trvající a vyvážené posilování obchodních a hospodářských vztahů mezi Společenstvím a Tureckou republikou, při plném zohlednění nezbytnosti zajistit rychlejší hospodářský rozvoj tohoto státu, jakož i zvýšení úrovně zaměstnanosti a životních podmínek tureckého lidu.

9. Za účelem uskutečňování těchto cílů stanovila dohoda o přidružení postupné zavádění celní unie. Podle článku 12 této dohody se strany dohodly na postupném zavádění volného pohybu pracovníků na

6 — Nařízení ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15).

svých příslušných územích s tím, že budou přihlížet k článkům 48 [7], 49 [8] a 50 [9] Smlouvy o ES. Rozhodly se rovněž odstranit omezení svobody usazování a volného pohybu služeb s tím, že budou přihlížet také k odpovídajícím ustanovením této Smlouvy.

10. Přidružení zahrnuje za tímto účelem přípravnou etapu umožňující Turecké republice posílit za podpory Společenství své hospodářství (článek 3), přechodnou etapu, v průběhu které bude docházet k postupnému zavádění celní unie, jakož i ke sbližování hospodářských politik (článek 4), a konečnou etapu založenou na celní unii a implikující posílení koordinace hospodářských politik smluvních stran (článek 5).

11. Opatření nezbytná k uskutečňování těchto cílů jsou přijímána radou přidružení složenou jednak z členů vlád členských států, jakož i Komise Evropských společenství, a jednak z členů turecké vlády. Tato rada přidružení tak může přijímat rozhodnutí, která jsou pro smluvní strany závazná, v mezích pravomocí, které jsou jí svěřeny.

7 — Nyní po změně článek 39 ES.
8 — Nyní po změně článek 40 ES.
9 — Nyní článek 41 ES.

12. Podle své preambule a svého článku 28 musí dohoda o přidružení usnadnit následné přistoupení Turecké republiky ke Společenství.

2. Dodatkový protokol

13. Dodatkový protokol stanoví podmínky, pravidla a harmonogram realizace přechodné etapy přidružení. Ve své hlavě II obsahuje několik článků týkajících se volného pohybu osob a služeb.

14. Ve svém článku 36 tak stanoví, že volný pohyb pracovníků mezi členskými státy a Tureckou republikou bude zaváděn postupně v souladu se zásadami uvedenými v článku 12 dohody o přidružení v období mezi koncem dvanáctého a dvacátého druhého roku po vstupu zmíněné dohody v platnost podle pravidel stanovených radou přidružení.

15. Ve svém článku 59 rovněž stanoví:

„V oblastech upravených tímto protokolem nemůže být Turecko předmětem příznivějšího zacházení, než je zacházení, které si členské státy přiznávají mezi sebou na základě Smlouvy o založení Společenství.“ *(neoficiální překlad)*

3. Rozhodnutí č. 1/80

16. Dle svého třetího bodu odůvodnění je cílem rozhodnutí č. 1/80 zlepšit právní postavení pracovníků a jejich rodin v sociální oblasti ve srovnání s režimem zavedeným rozhodnutím rady přidružení č. 2/76 ze dne 20. prosince 1976.

17. Toto rozhodnutí č. 2/76 bylo první etapou v provádění článku 12 dohody o přidružení a článku 36 dodatkového protokolu. Ve prospěch pracovníků stanovilo postupné právo přístupu k zaměstnání v hostitelském státě, jakož i právo přístupu k obecnému vzdělávání v tomto státě ve prospěch dětí těchto pracovníků [10].

18. Rozhodnutí č. 1/80 ve svém článku 6 vymezuje práva tureckého pracovníka v hostitelském členském státě a ve svém článku 7 práva rodinných příslušníků takového pracovníka v tomto státě.

19. Práva přiznaná článkem 6 rozhodnutí č. 1/80 mají postupný charakter v závislosti na době, po kterou pracovník vykonával řádné zaměstnání v hostitelském členském státě. Článek 6 tak stanoví:

„1. Aniž jsou dotčena ustanovení článku 7 o volném přístupu jeho rodinných příslušníků k zaměstnání, turecký pracovník působící na řádném trhu práce v členském státě:

— má právo v tomto členském státě po jednom roce řádného zaměstnání na obnovení platnosti svého pracovního povolení u stejného zaměstnavatele, pokud je u něho pracovní místo k dispozici;

— má právo v tomto členském státě po třech letech řádného zaměstnání a s výhradou přednosti, která bude poskytnuta pracovníkům z členských států Společenství, odpovědět na jinou nabídku ve stejné profesi u zaměstnavatele podle svého výběru, učiněnou za obvyklých podmínek a zaregistrovanou u pracovních úřadů tohoto členského státu;

— je oprávněn v tomto členském státě po čtyřech letech řádného zaměstnání k volnému přístupu k jakékoli zaměstnanecké činnosti podle svého výběru.

10 — Články 2 a 3 rozhodnutí č. 2/76.

2. Roční dovolená a nepřítomnost z důvodu mateřství, pracovního úrazu nebo krátkodobé nemoci se považují za období řádného zaměstnání. Období nedobrovolné nezaměstnanosti, řádně zjištěné příslušnými úřady, a nepřítomnost z důvodu dlouhodobé nemoci, které se nepovažují za období řádného zaměstnání, nemají dopad na práva nabytá na základě období předchozího zaměstnání.

[...]" *(neoficiální překlad)*

20. Článek 7 rozhodnutí č. 1/80 rozlišuje jednak mezi rodinnými příslušníky pracovníka, kteří získali povolení se k němu připojit v hostitelském členském státě a kteří v něm po určitou dobu pobývali, a jednak dětmi takového pracovníka, které v dotyčném členském státě ukončily odborné vzdělání. Tento článek 7 stanoví:

„Rodinní příslušníci tureckého pracovníka působícího na řádném trhu práce v členském státě, kteří získali povolení se k němu připojit:

— mají, s výhradou přednosti, která bude zajištěna pracovníkům z členských států Společenství, právo odpovědět na jakoukoli nabídku zaměstnání, pokud tam řádně pobývají po dobu nejméně tří let,

— jsou oprávněni k volnému přístupu k jakékoli zaměstnanecké činnosti podle svého výběru, pokud tam řádně pobývají po dobu nejméně pěti let.

Děti tureckých pracovníků, které ukončily odborné vzdělání v hostitelském státě, mohou nezávisle na délce svého pobytu v tomto členském státě za podmínky, že jeden z rodičů legálně vykonával zaměstnání v dotčeném členském státě po dobu nejméně tří let, odpovědět na jakoukoli nabídku zaměstnání ve zmíněném členském státě." *(neoficiální překlad)*

21. Článek 14 rozhodnutí č. 1/80 vymezuje možná omezení výkonu těchto práv. Ve svém odstavci 1 stanoví:

„Ustanovení tohoto oddílu se použijí s výhradou omezení z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví." *(neoficiální překlad)*

22. K dnešnímu dni rada přidružení nepřijala žádné opatření za účelem postupného zrušení omezení svobody usazování a volného pohybu služeb.

B – *Judikatura*

23. Ohledně dosahu práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 rodinným příslušníkům tureckého pracovníka bylo vydáno několik rozsudků, jejichž úvahy nejrelevantnější pro projednávanou věc mohou být shrnuty následovně.

24. Nejprve je nesporné, že ustanovení čl. 7 prvního a druhého pododstavce rozhodnutí č. 1/80, stejně jako ustanovení čl. 6 odst. 1 tohoto rozhodnutí mají v členských státech přímý účinek. Turečtí státní příslušníci, kteří splňují podmínky vyžadované těmito ustanoveními, se tedy mohou přímo dovolávat práv, která jim tato ustanovení přiznávají [11].

25. Z této judikatury dále vyplývá, že práva přístupu k zaměstnání stanovená ve dvou pododstavcích článku 7 rozhodnutí č. 1/80 zahrnují dva aspekty.

26. Využití těchto práv je jednak podřízeno různým podmínkám.

27. Nejprve je třeba mít postavení „rodinného příslušníka" tureckého pracovníka. Tento pojem musí být vykládán odkazem na výklad stejného pojmu obsaženého v čl. 10 odst. 1 nařízení č. 1612/68, pokud jde o pracovníky, kteří jsou státními příslušníky členského státu Společenství [12].

28. Dále jsou práva přístupu k zaměstnání, stanovená v čl. 7 prvním pododstavci rozhodnutí č. 1/80, podřízena podmínce, že rodinný příslušník tureckého pracovníka bydlel společně s tímto pracovníkem po dobu nejméně tří let. Tato podmínka společného bydlení odpovídá cíli umožnit sloučení rodiny uvedeného pracovníka v hostitelském státě.

11 — Viz, pokud jde o čl. 6 odst. 1 rozhodnutí č. 1/80, rozsudky ze dne 20. září 1990, Sevince (C-192/89, Recueil, s. I-3461, bod 26), a ze dne 19. listopadu 2002, Kurz (C-188/00, Recueil, s. I-10691, bod 26); pokud jde o čl. 7 první pododstavec tohoto rozhodnutí, rozsudky ze dne 17. dubna 1997, Kadiman (C-351/95, Recueil, s. I-2133, bod 28), jakož i ze dne 22. června 2000, Eyüp (C-65/98, Recueil, s. I-4747, bod 25), a pokud jde o čl. 7 druhý pododstavec uvedeného rozhodnutí, rozsudky ze dne 5. října 1994, Eroglu (C-355/93, Recueil, s. I-5113, bod 17), a ze dne 16. února 2006, Torun (C-502/04, Sb. rozh. s. I-1563, bod 19). Rozhodnutí č. 1/80, stejně jako rozhodnutí č. 2/76, nebylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropských společenství*. Soudní dvůr rozhodl, že jestliže tento nedostatek zveřejnění může bránit tomu, aby byly jednotlivci uloženy povinnosti, nemůže zbavit posledně uvedeného možnosti uplatnit vůči veřejnému orgánu práva, která mu tato rozhodnutí přiznávají (výše uvedený rozsudek Sevince, bod 24).

12 — Rozsudek ze dne 30. září 2004, Ayaz (C-275/02, Sb. rozh. s. I-8765, bod 45).

29. Stejně tak právo přístupu k zaměstnání přiznané dítěti tureckého pracovníka čl. 7 druhým pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 podléhá podmínkám, že tento pracovník vykonával v hostitelském členském státě legálně zaměstnání po dobu tří let a že toto dítě ukončilo v tomto státě odborné vzdělání.

30. Krom toho od okamžiku, kdy jsou tyto podmínky splněny, čl. 7 první a druhý pododstavec rozhodnutí č. 1/80 přiznává rodinným příslušníkům tureckého pracovníka samostatná práva přístupu k zaměstnání v hostitelském členském státě, která jim mají umožnit upevnit jejich vlastní postavení v tomto státě [13] a která jsou nezávislá na trvání těchto podmínek.

31. Soudní dvůr tak rozhodl, že právo odpovědět v hostitelském členském státě na jakoukoli nabídku zaměstnání, stanovené v těchto posledně uvedených ustanoveních, nezaniká, pokud turecký pracovník, od něhož je toto právo odvozeno, přestal působit na řádném trhu práce v tomto členském státě [14]. Toto právo existuje nadále i poté, co se tento pracovník vrátil do země svého původu. Z toho vyplývá, že nárok vyplývající z uvedených ustanovení není omezen na nezletilé děti nebo zletilé děti takového pracovníka, které jsou stále ještě závislé na tomto pracovníkovi. Podle ustálené judikatury se čl. 7 první a druhý pododstavec rozhodnutí č. 1/80 použije rovněž na zletilé děti téhož pracovníka, které vedou samostatný život [15].

32. Mimoto práva přístupu k zaměstnání v hostitelském členském státě přiznaná těmito ustanoveními implikují existenci souvisejícího práva pobytu [16]. Soudní dvůr ustáleně rozhodoval, že při neexistenci takového práva pobytu by tato práva přístupu k zaměstnání byla zbavena veškerého užitečného účinku [17]. Z toho vyplývá, že pokud rodinný příslušník tureckého pracovníka splňuje podmínky vyžadované čl. 7 prvním nebo druhým pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 stanovené k tomu, aby mohl odpovídat na jakoukoli nabídku zaměstnání v hostitelském členském státě, orgány tohoto státu již nemají možnost přijmout opatření týkající se pobytu dotyčné osoby způsobilá narušit výkon práv, která jsou jí přiznána přímo právním řádem Společenství.

33. Konečně judikatura upřesnila, za jakých podmínek mohou být tato práva omezena. Mohou být omezena jednak tehdy, pokud

13 — Tamtéž (bod 41 a uvedená judikatura).

14 — Viz, pokud jde o čl. 7 první pododstavec rozhodnutí č. 1/80, rozsudek ze dne 16. března 2000, Ergat (C-329/97, Recueil, s. I-1487, bod 40); rozsudek ze dne 11. listopadu 2004, Cetinkaya (C-467/02, Sb. rozh. s. I-10895, bod 31), jakož i výše uvedený rozsudek Aydinli (body 25 a 26). Viz, pokud jde o čl. 7 druhý pododstavec téhož rozhodnutí, rozsudek ze dne 19. listopadu 1998, Akman (C-210/97, Recueil, s. I-7519, bod 44).

15 — Výše uvedené rozsudky Ergat (bod 27) a Torun (body 27 a 28).

16 — Viz, pokud jde o čl. 7 první pododstavec rozhodnutí č. 1/80, výše uvedený rozsudek Cetinkaya (bod 31); pokud jde o čl. 7 druhý pododstavec tohoto rozhodnutí, výše uvedený rozsudek Torun (bod 20 a uvedená judikatura). Viz rovněž, pokud jde o článek 6 uvedeného rozhodnutí, výše uvedený rozsudek Kurz (bod 27).

17 — Tamtéž.

dotyčná osoba opustila území hostitelského členského státu na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu [18]. V tomto případě ztratí dotyčná osoba v zásadě právní postavení, které získala na základě čl. 7 prvního nebo druhého pododstavce rozhodnutí č. 1/80, protože sama přerušila vazby, které ji spojovaly s tímto členským státem.

34. Krom toho mohou být omezena také na základě článku 14 rozhodnutí č. 1/80, pokud dotyčná osoba představuje skutečné a vážné nebezpečí pro veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost nebo veřejné zdraví [19]. Dosah výjimky stanovené v tomto ustanovení je třeba vykládat stejně jako dosah výjimky uvedené v čl. 39 odst. 3 ES vůči pracovníkům, kteří jsou státními příslušníky Společenství, jejíž znění je téměř totožné. Z toho vyplývá, že opatření přijatá z důvodu veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti musí být založena na osobním chování dotyčné osoby a že toto chování musí představovat trvající ohrožení pro společnost [20].

35. Tyto dvě podmínky, za kterých může dotyčná osoba ztratit práva, která má na základě čl. 7 prvního nebo druhého pododstavce rozhodnutí č. 1/80, byly uvedeny jako taxativně stanovené podmínky. Takto byly stanoveny ve výše uvedeném rozsudku Ergat [21]. Výslovně byly převzaty ve výše uvedených rozsudcích Cetinkaya, Aydinli a Torun, ve kterých vyvstala otázka, zda dotyčná osoba ztratila práva, která má na základě uvedeného čl. 7 prvního nebo druhého pododstavce, v důsledku odsouzení v trestním řízení.

36. Ve výše uvedeném rozsudku Cetinkaya tak Soudní dvůr vyvrátil tvrzení německé vlády, podle kterého může dojít k zániku těchto práv přístupu k zaměstnání a pobytu v důsledku odsouzení k trestu odnětí svobody a následné léčby drogové závislosti tím, že dotyčná osoba již nebyla během svého uvěznění a poté své léčby drogové závislosti k dispozici na trhu práce v hostitelském členském státě.

37. Soudní dvůr rozhodl, že v takovém případě může dotyčná osoba, jestliže neopustila území tohoto státu na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu, ztratit práva, která má na základě čl. 7 prvního pododstavce rozhodnutí č. 1/80, pouze na základě článku 14 tohoto rozhodnutí [22].

38. Taxativní charakter obou výše uvedených podmínek byl také potvrzen ve výše uvedeném rozsudku Aydinli, na který odkazuje konkrétně předkládající soud.

18 — Výše uvedený rozsudek Ergat (bod 48 a uvedená judikatura).

19 — Tamtéž (bod 46).

20 — Výše uvedený rozsudek Cetinkaya (body 43 a 44).

21 — Body 46 až 49.

22 — Výše uvedený rozsudek Cetinkaya (bod 38).

39. Ceyhun Aydinli je turecký státní příslušník, který získal povolení připojit se ke svým rodičům v Německu, když mu bylo patnáct let. Ukončil v tomto členském státě odborné vzdělání a vykonával v něm zaměstnání u stejného zaměstnavatele po dobu pěti let. V uvedeném státě měl povolení k trvalému pobytu.

40. Vzhledem k tomu, že se dotyčný provinil nedovoleným obchodováním s omamnými látkami v nezanedbatelném množství, byl zatčen, vzat do vazby a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání tří let, do něhož mu byla započítána doba strávená ve vazbě.

41. Poté, co C. Aydinli vykonal část svého trestu, byl výkon tohoto trestu přerušen za účelem, aby mu bylo umožněno podrobit se dlouhodobé léčbě závislosti na omamných látkách, kterou úspěšně ukončil. Délka této léčby byla započítána do délky uloženého trestu a zbytek trestu byl podmíněně odložen. Od ukončení své léčby C. Aydinli pracoval u svého otce v Německu.

42. Německé orgány nařídily jeho okamžité vyhoštění v souladu s vnitrostátním právem, na základě kterého musí být cizinec, který byl s konečnou platností odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání alespoň tří let z důvodu porušení ustanovení zákona o omamných látkách, povinně vyhoštěn.

43. Dotyčný předkládající soud, ke kterému C. Aydinli podal žalobu proti tomuto rozhodnutí o vyhoštění, položil několik předběžných otázek směřujících k tomu, aby mu bylo umožněno posoudit slučitelnost tohoto rozhodnutí s rozhodnutím č. 1/80.

44. Ve výše uvedeném rozsudku Aydinli Soudní dvůr nejprve upřesnil, že situace posledně uvedeného, ačkoliv pracoval po dobu pěti let u téhož zaměstnavatele v hostitelském členském státě, musí být posouzena jako situace spadající pod čl. 7 první pododstavec rozhodnutí č. 1/80, který tvoří *lex specialis* ve prospěch rodinných příslušníků tureckého pracovníka.

45. Soudní dvůr potvrdil, že práva přístupu k zaměstnání a pobytu přiznaná tímto ustanovením nezávisí na okolnosti, že je dotyčný v době rozhodné z hlediska sporu zletilý a již nebydlí se svými rodiči ve společné domácnosti, ale v dotyčném členském státě vede nezávislý život [23].

23 — Bod 22 a uvedená judikatura.

46. Soudní dvůr rovněž potvrdil, že tato práva mohou být zpochybněna orgány hostitelského členského státu pouze ve dvou případech, a sice představuje-li přítomnost migrující turecké osoby na jeho území skutečné a vážné nebezpečí pro veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost nebo veřejné zdraví nebo opustila-li dotyčná osoba území tohoto státu na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu [24].

47. Soudní dvůr z toho vyvodil, že čl. 7 první pododstavec rozhodnutí č. 1/80 neumožňuje, aby byla práva, která toto ustanovení přiznává tureckému státnímu příslušníkovi, který se nachází ve stejné situaci jako C. Aydinli, omezena z důvodu dlouhodobé nepřítomnosti uvedeného státního příslušníka na trhu práce v důsledku odsouzení k původně nepodmíněnému trestu odnětí svobody, byť na několik let, a následné dlouhodobé léčby závislosti na omamných látkách.

48. Soudní dvůr v tomto ohledu podotkl, že první a druhá odrážka prvního pododstavce uvedeného článku 7 přiznávají rodinným příslušníkům tureckého pracovníka právo na zaměstnání, ale neukládají jim žádnou povinnost vykonávat zaměstnání upravené v čl. 6 odst. 1 téhož rozhodnutí [25].

24 — Bod 27 a uvedená judikatura.

25 — Bod 29.

49. Ve výše uvedeném rozsudku Torun Soudní dvůr rozhodl, že judikaturu, podle které mohou být v případě odsouzení v trestním řízení práva přístupu k zaměstnání a pobytu přiznaná čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 omezena pouze za dvou výše uvedených podmínek, lze rovněž použít na situaci dětí tureckých pracovníků, na které se vztahuje čl. 7 druhý pododstavec uvedeného rozhodnutí [26].

50. V žádném z výše uvedených rozsudků nebyl učiněn výslovný odkaz na článek 59 dodatkového protokolu.

II – Skutkový stav a spor v původním řízení

51. Sporem v původním řízení, který vede předkládající soud ke zpochybnění výše uvedené judikatury s ohledem na omezení stanovené článkem 59 dodatkového protokolu, je následující spor.

26 — Výše uvedený rozsudek Torun (body 24 až 26). Ergün Torun, turecký státní příslušník, narozený v Německu, syn tureckého pracovníka, který pracoval po dobu delší tří let v tomto členském státě, absolvoval v tomto státě odbornou přípravu na mechanika a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce trvání tří let a tří měsíců za loupež spáchanou se zbraní a ilegální nabývání omamných látek.

52. I. Derin je turecký státní příslušník, narozený dne 30. září 1973. V roce 1982 se připojil ke svým rodičům v Německu, kde vykonávali zaměstnání, jeho otec od roku 1980 do roku 1986 a jeho matka od roku 1971 do roku 1995.

53. I. Derin absolvoval svou školní docházku v Německu, nejprve na základní škole od roku 1982 do roku 1988, poté na odborné škole od srpna 1988 do července 1990. Svou školní docházku ukončil v roce 1991, když obdržel „mittlere Reife" (diplom o ukončení středoškolských studií nižší střední úrovně). V září 2001 zahájil rovněž odbornou přípravu za účelem své rekvalifikace jako profesionální řidič pro přepravu zboží a osob.

54. Mezi lety 1991 a 2005 dotyčný vykonával několik zaměstnání buď jako zaměstnaná osoba u různých zaměstnavatelů nebo jako osoba samostatně výdělečně činná. Délka jeho zaměstnání u téhož zaměstnavatele byla vždy kratší než jeden rok. V lednu 2005 byl znovu zaměstnán jako zaměstnanec.

55. V roce 1990 mu bylo uděleno povolení k trvalému pobytu v Německu. V průběhu podzimu roku 1994 opustil domácnost rodičů a založil si svou vlastní. Jeho manželka, která je rovněž tureckou státní příslušnicí, se k němu připojila v únoru 2002.

56. I. Derin se dopustil několika trestných činů. Byl odsouzen k trestům denních pokut v letech 1994, 1996, 1998, jakož i v únoru a srpnu 2002. Dne 13. prosince 2002 byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 2 let, 8 měsíců a 2 týdnů za ilegální převádění cizinců za úplatu v rámci organizované skupiny.

57. Dne 24. listopadu 2003 byl I. Derin na základě rozhodnutí trvale vyhoštěn. Jeho stížnost proti tomuto rozhodnutí byla zamítnuta Regierungspräsidium Darmstadt rozhodnutím ze dne 15. září 2004. Proti tomuto posledně uvedenému rozhodnutí podal dne 5. října 2004 žalobu k Verwaltungsgericht Darmstadt.

58. Rozhodnutím vydaným dne 17. srpna 2005, došlým kanceláři Soudního dvora dne 26. srpna 2005, se tento soud rozhodl přerušit řízení a podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

III – Předběžné otázky

59. Ve svém předkládacím rozhodnutí ze dne 17. srpna 2005 Verwaltungsgericht Darmstadt konstatuje, že sporné rozhodnutí

o vyhoštění bylo přijato v souladu s vnitrostátním právem. Klade si však otázku ohledně souladu tohoto rozhodnutí s ustanoveními rozhodnutí č. 1/80.

60. Uvádí, že I. Derin, na kterého se vztahují ustanovení čl. 7 prvního pododstavce rozhodnutí č. 1/80, nemohl ztratit práva přiznaná těmito ustanoveními na základě ani jednoho z obou důvodů stanovených judikaturou. V tomto ohledu uvádí, že dotyčný neopustil německé území na dlouhou dobu a bez legitimního důvodu. Mimoto uvádí, že I. Derin nepředstavuje ani trvající hrozbu pro veřejný pořádek ve smyslu článku 14 rozhodnutí č. 1/80. Táže se nicméně, zda je výčet těchto dvou důvodů taxativní.

61. S přihlédnutím k těmto úvahám se Verwaltungsgericht Darmstadt ve svém předkládacím rozhodnutí ze dne 17. srpna 2005 zaprvé tázal, zda turecký státní příslušník, který se připojil ke svým rodičům v Německu, ztratí právo pobytu, které má na základě čl. 7 prvního pododstavce rozhodnutí č. 1/80, pokud po dovršení věku 21 let již nežije společně se svými rodiči a není již na nich závislý, kromě případu uvedeného v článku 14 tohoto rozhodnutí a situace, kdy opustil území hostitelského členského státu na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu.

62. Zadruhé položil následující otázku pro případ, kdy by Soudní dvůr odpověděl na první otázku kladně:

„Požívá tento turecký státní příslušník – přes ztrátu práv, která má na základě čl. 7 [prvního pododstavce] [druhé] odrážky [rozhodnutí č. 1/80] – nadále zvláštní ochrany, kterou mu přiznává článek 14 rozhodnutí č. 1/80, pokud poté, co přestal žít ve společné domácnosti se svými rodiči, byl nepravidelně zaměstnán, aniž by jakožto zaměstnanec získal práva vyplývající z čl. 6 první věty rozhodnutí č. 1/80, a po dobu několika let vykonával výlučně samostatnou výdělečnou činnost?“

63. Poté, co se Verwaltungsgericht Darmstadt seznámil s výše uvedeným rozsudkem Aydinli, dne 21. září 2005 nahradil svou první předběžnou otázku následující otázkou:

„Je slučitelné s článkem 59 [dodatkového protokolu], že turecký státní příslušník, který vstoupil na území Spolkové republiky Německo jako dítě v rámci sloučení rodiny, neztratí právo pobytu související s právem volného přístupu k jakémukoli zaměstnání dle svého výběru, které má na základě čl. 7 [prvního pododstavce] [druhé] odrážky [roz-

hodnutí č. 1/80] – kromě případů stanovených v článku 14 rozhodnutí č. 1/80 a pokud opustí území hostitelského členského státu na podstatnou dobu bez legitimních důvodů – i když po dovršení věku 21 let již nežije společně se svými rodiči a jeho rodiče jej již nevyživují?"

64. Rovněž požádal Soudní dvůr, aby případně odpověděl na druhou předběžnou otázku položenou v jeho předkládacím rozhodnutí ze dne 17. srpna 2005.

65. Ve svém opravném usnesení ze dne 21. září 2005 předkládající soud uvádí, že si klade otázku ohledně slučitelnosti judikatury potvrzené výše uvedeným rozsudkem Aydinli s článkem 59 dodatkového protokolu z následujících důvodů.

66. Podle tohoto soudu článek 59 dodatkového protokolu implikuje, že turečtí pracovníci nemají na základě rozhodnutí č. 1/80 rozsáhlejší práva, než jsou práva přiznaná Smlouvou státním příslušníkům Společenství. Připustit, že právo pobytu v hostitelském členském státě, založené na čl. 7 prvním pododstavci rozhodnutí č. 1/80, může zaniknout pouze ze dvou důvodů uvedených ve výše uvedeném rozsudku Aydinli, by přitom znamenalo poskytnout rodinným příslušníkům tureckého státního příslušníka příznivější zacházení, než které stanoví Smlouva ve prospěch rodinných příslušníků pracovníka, který je státním příslušníkem Společenství.

67. Verwaltungsgericht Darmstadt v tomto ohledu připomíná, že na základě článku 10 nařízení č. 1612/68 je právo dětí pracovníka, který je státním příslušníkem Společenství, usadit se společně s ním, časově omezené [27]. Přiznat I. Derinovi právo dovolávat se práv přiznaných čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80, přestože má 31 let, již nežije se svými rodiči ve společné domácnosti a není již na nich závislý, by tudíž znamenalo přiznat mu více práv, než má dítě státního příslušníka Společenství v tomto postavení.

68. Podle Verwaltungsgericht Darmstadt není při posuzování dosahu článku 7 rozhodnutí č. 1/80 namístě brát v úvahu skutečnost, že děti státních příslušníků Společenství mají právo zůstat na území hostitelského členského státu na základě ustanovení Smlouvy týkajících se volného pohybu osob nebo jiných práv vyplývajících ze Smlouvy. Srovnání obou dotčených situací by mělo být provedeno výlučně z hlediska práv přiznaných z důvodu postavení jako „rodinný příslušník".

27 — Připomínám, že článek 10 nařízení č. 1612/68 stanoví:
„1. Právo usadit se společně s pracovníkem, který je státním příslušníkem jednoho členského státu a je zaměstnán na území jiného členského státu, mají bez ohledu na své státní občanství tyto osoby:
a) jeho manžel nebo manželka a jejich potomci mladší 21 let nebo na něm závislí;
b) příbuzní ve vzestupné linii pracovníka a jeho manžela nebo manželky, kteří jsou na nich závislí.
2. Členské státy umožní přijetí všech rodinných příslušníků, na které se nevztahuje ustanovení odstavce 1 a kteří jsou závislí na výše uvedeném pracovníkovi nebo s ním žijí v zemi posledního pobytu ve společné domácnosti.
3. Pro použití odstavců 1 a 2 musí mít pracovník pro svou rodinu ubytování, které se považuje za obvyklé pro tuzemské pracovníky v regionu, kde je zaměstnán, aniž by toto ustanovení mohlo vést k diskriminaci mezi vlastními pracovníky a pracovníky z jiných členských států."

IV – Rozbor

A – *Úvodní poznámky*

69. Italská vláda a vláda Spojeného království si kladou otázku, zda situace I. Derina spadá pod čl. 7 první pododstavec rozhodnutí č. 1/80, jak předpokládá předkládající soud, nebo pod druhý pododstavec tohoto článku.

70. Je pravda, že situace I. Derina může být popsána jako situace tureckého státního příslušníka, který jako dítě páru tureckých migrujících pracovníků, působících na řádném trhu práce v členském státě, získal povolení se k nim připojit na území tohoto státu z důvodu sloučení rodiny. Není rovněž zpochybňováno, že dotyčný pobýval se svými rodiči řádně po dobu nejméně pěti let.

71. I. Derin tedy splňuje všechny podmínky vyžadované k využití práv volného přístupu k zaměstnání a pobytu přiznaných čl. 7 prvním pododstavcem druhou odrážkou rozhodnutí č. 1/80.

72. Tyto vlády nicméně pokládají otázku, zda situace I. Derina nespadá spíše pod čl. 7 druhý pododstavec rozhodnutí č. 1/80, který se týká situace dětí tureckých pracovníků, které ukončily odborné vzdělání v hostitelském členském státě, protože podle informací poskytnutých předkládajícím soudem absolvoval dotyčný jednak školní docházku v odborné škole od 6. srpna 1988 do 15. červencee 1990, a jednak v září 2001 zahájil odbornou přípravu v oboru řízení kamionů.

73. Pojem „odborné vzdělání" uvedený v čl. 7 druhém pododstavci rozhodnutí č. 1/80 není v tomto rozhodnutí definován. Jeho obsah nebyl upřesněn ani Soudním dvorem. Soudní dvůr nicméně uvedl, jaký je cíl sledovaný ustanovením, jehož je tento pojem součástí. Podle Soudního dvora čl. 7 druhý pododstavec rozhodnutí č. 1/80 vyhrazuje zvláštní zacházení dětem tureckého pracovníka v rozsahu, v němž směřuje k usnadnění jejich vstupu na trh práce po ukončení odborného vzdělání za účelem postupného zavádění volného pohybu pracovníků v souladu s cílem uvedeného rozhodnutí [28].

74. S ohledem na tento cíl jsem toho názoru, že pojem „odborné vzdělání" uvedený v čl. 7 druhém pododstavci rozhodnutí č. 1/80 by měl být předmětem výkladu srovnatelného s výkladem téhož pojmu uvedeného v článku 150 ES, protože obě tato ustanovení

28 — Výše uvedený rozsudek Torun (bod 23 a uvedená judikatura).

sledují srovnatelné cíle. Článek 150 ES totiž přiznává Společenství poslání doplňovat činnost členských států v oblasti odborného vzdělávání zejména za účelem usnadnění profesního začlenění a znovuzačlenění na trhu práce.

75. Soudní dvůr vyložil pojem „odborné vzdělání" uvedený ve Smlouvě široce. Podle judikatury tak tento pojem zahrnuje veškeré formy vzdělání, které připravují kvalifikaci pro povolání, řemeslo nebo zvláštní zaměstnání, nebo které přiznávají zvláštní způsobilost k výkonu takového povolání, řemesla nebo zaměstnání, bez ohledu na věk a úroveň vzdělání žáků nebo studentů, a to i když vzdělávací program zahrnuje část obecného vzdělávání [29].

76. Přísluší vnitrostátnímu soudu, který je jediný příslušný k posouzení skutkových okolností ve sporu v původním řízení, aby ověřil, zda musí být dotyčný považován za osobu, která ukončila odborné vzdělání v hostitelském členském státě ve smyslu čl. 7 druhého pododstavce rozhodnutí č. 1/80, když absolvoval školní docházku v odborné škole od 6. srpna 1988 do 15. července 1990 nebo od září 2001 odbornou přípravu v oboru řízení kamionů.

29 — Rozsudek ze dne 30. května 1989, Komise v. Rada (242/87, Recueil, s. 1425, bod 24).

77. Otázka, zda dotyčný spadá pod první nebo druhý pododstavec článku 7 rozhodnutí č. 1/80, nicméně není relevantní pro přezkum první otázky položené předkládajícím soudem.

78. Ukázal jsem totiž, že i když se oba pododstavce článku 7 rozhodnutí č. 1/80 částečně liší svými podmínkami použití, podstatná část práv, která přiznávají dítěti tureckého pracovníka, a podmínky, za kterých může dojít k zániku těchto práv, jsou totožné. V obou případech se jedná o samostatná práva přístupu k zaměstnání a pobytu, která podle judikatury existují nadále i poté, co dotyčný dovršil věku 21 let a vede samostatný život, a která mohou zaniknout pouze na základě článku 14 rozhodnutí č. 1/80 nebo v případě delšího pobytu mimo hostitelský členský stát bez legitimního důvodu.

79. V rozsahu, v němž se předkládající soud táže Soudního dvora na slučitelnost dosahu práv takto přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 s článkem 59 dodatkového protokolu, nemůže být odpověď na tuto otázku odlišná podle toho, zda se na dotyčného vztahuje první nebo druhý pododstavec článku 7 rozhodnutí č. 1/80.

80. Přezkoumám tedy otázky položené předkládajícím soudem na základě postulátu, který tento soud připustil, podle kterého situace I. Derina spadá pod čl. 7 první pododstavec druhou odrážku rozhodnutí č. 1/80.

B – *K první předběžné otázce*

81. Svou první otázkou chce předkládající soud vědět, zda judikatura týkající se podmínek, za kterých mohou být práva zletilého dítěte tureckého pracovníka přiznaná čl. 7 prvním pododstavcem druhou odrážkou rozhodnutí č. 1/80 omezena, neporušuje omezení stanovené dodatkovým protokolem. Podstatou jeho otázky je, zda judikatura, podle které turecký státní příslušník, který jako dítě vstoupil na území členského státu v rámci sloučení rodiny, ztratí právo pobytu v tomto státě související s právem volného přístupu k jakémukoli zaměstnání dle svého výběru, které má na základě čl. 7 prvního pododstavce druhé odrážky rozhodnutí č. 1/80, pouze ve dvou případech, a sice v případech stanovených v článku 14 tohoto rozhodnutí nebo pokud opustí území hostitelského členského státu na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu, i když dovrší věku 21 let nebo je starší a již není závislý na svých rodičích, je slučitelná s článkem 59 dodatkového protokolu.

82. Německá a italská vláda a vláda Spojeného království tvrdí, že výše uvedená judikatura je v rozporu s tímto článkem 59, protože dosah práv přiznaných čl. 7 prvním pododstavcem druhou odrážkou rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka musí být totožný s dosahem práv, která má dítě pracovníka Společenství na základě článků 10 a 11 nařízení č. 1612/68 [30]. Podle těchto vlád, jelikož se tato ustanovení týkají pouze dětí mladších 21 let nebo dětí, které jsou závislé na svých rodičích, turecké dítě starší 21 let, které již není závislé na svých rodičích v hostitelském členském státě, již nemá práva přístupu k zaměstnání a pobytu stanovená rozhodnutím č. 1/80.

83. V tomto ohledu tyto vlády odkazují na stanovisko zastávané generálním advokátem Geelhoedem v jeho stanovisku ve věci Ayaz [31], který navrhl vykládat práva přiznaná dítěti tureckého pracovníka čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 následujícím způsobem. Podle generálního advokáta musí být rozlišovány tři případy:

— po nabytí zletilosti zůstane dítě závislé na pracovníkovi, jestliže například stu-

30 — Článek 11 nařízení č. 1612/68 stanoví:
„Manžel nebo manželka a děti mladší 21 let nebo závislí na státním příslušníkovi členského státu, který vykonává na území jiného členského státu zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost, jsou oprávněni k přístupu k jakémukoli zaměstnání na celém území stejného státu, a to i pokud nejsou státními občany žádného členského státu."

31 — Bod 52 stanoviska.

duje na náklady svých rodičů: nadále pak spadá do působnosti čl. 7 prvního pododstavce rozhodnutí č. 1/80;

— dítě pracuje na řádném trhu práce v členském státě: má pak vlastní práva podle článku 6 téhož rozhodnutí;

— dítě ještě nepracuje a rovněž není na pracovníkovi závislé: v takovém případě a po uplynutí přiměřené lhůty pro hledání zaměstnání v zásadě pozbývá svých práv podle rozhodnutí č. 1/80 a vnitrostátní právo upraví jeho přístup na trh práce.

84. Podle této teze přiznává článek 7 rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka pouze práva odvozená od jeho postavení rodinného příslušníka tohoto pracovníka, která zanikají, dovrší-li věku 21 let a již není na tomto pracovníkovi závislé.

85. Uvedené vlády uvádějí rovněž výše uvedený rozsudek Ayaz, ve kterém Soudní dvůr rozhodl, že pojem „rodinný příslušník" uvedený v článku 7 rozhodnutí č. 1/80 má totožný dosah se stejným pojmem obsaženým v čl. 10 odst. 1 nařízení č. 1612/68.

86. Vláda Spojeného království tvrdí, že judikatura je v rozporu s článkem 59 dodatkového protokolu rovněž z následujícího důvodu.

87. Připomíná, že ve výše uvedeném rozsudku Aydinli Soudní dvůr vyložil první a druhou odrážku prvního pododstavce uvedeného článku 7 v tom smyslu, že přiznávají rodinným příslušníkům tureckého pracovníka právo na zaměstnání, ale neukládají jim žádnou povinnost vykonávat zaměstnání upravenou v čl. 6 odst. 1 uvedeného rozhodnutí. Podle této vlády tato judikatura ve vzájemném spojení s judikaturou týkající se dvou podmínek, za kterých mohou být práva vycházející z článku 7 rozhodnutí č. 1/80 omezena, přiznává rodinným příslušníkům tureckého pracovníka výhodnější práva, než jsou ta, která mají rodinní příslušníci pracovníka Společenství a samotní pracovníci Společenství.

88. Pokud tak jde o rodinné příslušníky pracovníka Společenství, nemají obecné právo trvalého pobytu na území hostitelského členského státu.

89. V tomto ohledu vláda Spojeného království připomíná, že mohou získat právo trvalého pobytu v tomto státě za podmínek stanovených v článcích 2 a 3 nařízení Komise

(EHS) č. 1251/70 [32] a že jsou stanoveny obdobné podmínky, vykonával-li státní příslušník Společenství samostatnou výdělečnou činnost.

90. Tato vláda uvádí, že ani směrnice 2004/38 nezakládá takové obecné právo.

91. Uplatňuje, že článek 6 této směrnice stanoví právo pobytu pro občany Unie a jejich rodinné příslušníky pouze po dobu tří měsíců a že po této době podléhá toto právo podmínce mít postavení rodinného příslušníka zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné [33], nebo jiným podmínkám stanoveným v čl. 7 odst. 1 písm. b) až d) uvedené směrnice [34].

92. Tatáž vláda uvádí, že rodinný příslušník státního příslušníka Společenství může mít osobní právo pobytu po odjezdu či úmrtí tohoto státního příslušníka za podmínek stanovených v článku 12 směrnice 2004/38, splňuje-li sám podmínky uvedené v čl. 7 odst. 1 písm. a) až d) nebo získal-li právo trvalého pobytu. Uvádí, že takové právo trvalého pobytu mohou získat s výjimkou zvláštního případu občané Unie, kteří nepřetržitě legálně pobývali po dobu pěti let na území dotčeného hostitelského členského státu, jakož i jejich rodinní příslušníci, kteří s nimi pobývali po stejnou dobu [35].

93. Pokud jde o právo pobytu pracovníka Společenství, vláda Spojeného království připomíná, že toto právo je vázáno na výkon zaměstnání. V případě ukončení pracovního poměru může toto právo pobytu nadále existovat jen za určitých podmínek, jako je

32 — Nařízení ze dne 29. června 1970 o právu pracovníků zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání v tomto státě (Úř. věst. L 142, s. 24; Zvl vyd. 05/01, s. 32). Toto nařízení bylo s účinností ke dni 30. dubna 2006 zrušeno nařízením Komise (ES) č. 635/2006 ze dne 25. dubna 2006 (Úř. věst. L 112, s. 9). Toto zrušení bylo odůvodněno skutečností, že směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46) seskupila do jediného znění právní předpisy týkající se volného pohybu občanů Unie. Ve svém článku 17 tato směrnice přebírá podstatnou část ustanovení nařízení č. 1251/70 a mění je a uděluje osobám požívajícím práva zůstat výhodnější postavení, tj. právo trvalého pobytu.

33 — Článek 7 odst. 1 písm. a) a d) směrnice 2004/38.

34 — Článek 7 odst. 1 směrnice 2004/38 přiznává rovněž všem občanům Unie právo pobytu na území jiného členského státu po dobu delší než tři měsíce, pokud mají pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné prostředky, aby se po dobu svého pobytu nestali zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu, a jsou účastníky zdravotního pojištění, kterým jsou v hostitelském členském státě kryta všechna rizika [písm. b)], nebo je v uvedeném státě z důvodu studia nebo odborné přípravy a má prostředky, jakož i sociální pojištění uvedené výše [písm. c)]. Článek 7 odst. 1 písm. d) této směrnice rozšiřuje toto právo na rodinného příslušníka doprovázejícího nebo následujícího občana Unie, který splňuje podmínky uvedené v písmenech a), b) nebo c).

35 — Článek 16 směrnice 2004/38.

například vyhledávání nového zaměstnání, a to po omezenou dobu. Ani státní příslušník Společenství tedy nemá obecné právo trvale zůstat na území jiného členského státu, aby v něm v budoucnu dle svého výběru vykonával zaměstnání [36].

94. Na rozdíl od německé a italské vlády a vlády Spojeného království Komise tvrdí, že judikatura Soudního dvora týkající se dosahu práv přiznaných dítěti tureckého pracovníka čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 není v rozporu s ustanoveními článku 59 dodatkového protokolu.

95. Sdílím rozbor Komise. Za účelem odůvodnění svého stanoviska nejprve uvedu důvody, pro které musí být dle mého názoru časová působnost práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka určena nikoli odkazem pouze na články 10 a 11 nařízení č. 1612/68, ale také s přihlédnutím k pravidlům Smlouvy týkajícím se volného pohybu pracovníků.

36 — Vláda Spojeného království v tomto ohledu odkazuje na rozsudky ze dne 26. února 1991, Antonissen (C-292/89, Recueil, s. I-745, bod 21); ze dne 20. února 1997, Komise v. Belgie (C-344/95, Recueil, s. I-1035, bod 17), a ze dne 23. března 2004, Collins (C-138/02, Recueil, s. I-2703, bod 37).

96. Zadruhé vysvětlím, že judikatura týkající se dosahu práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka nestaví toto dítě obecně do výhodnějšího postavení, než má pracovník Společenství.

97. Zatřetí ukáži, že za zvláštních okolností věci v původním řízení nemá judikatura týkající se podmínek, za kterých mohou být omezena práva vyplývající z článku 7 rozhodnutí č. 1/80, za následek to, že tureckému státnímu příslušníkovi nacházejícímu se v konkrétním postavení I. Derina jsou přiznána rozsáhlejší práva, než jsou práva, která má pracovník Společenství.

1. Dosah práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 musí být určen nikoli odkazem pouze na články 10 a 11 nařízení č. 1612/68, ale také s přihlédnutím k pravidlům Smlouvy týkajícím se volného pohybu pracovníků

98. Mám za to, že stanovisko německé a italské vlády a vlády Spojeného království, podle kterého musí být časová působnost práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka stejná jako časová působnost práv přiznaných dítěti

pracovníka Společenství články 10 a 11 nařízení č. 1612/68, nelze přijmout z následujících důvodů.

99. Tento velmi restriktivní výklad práv přiznaných čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 nejprve nemá opodstatnění ve znění relevantních předpisů.

100. Je tak nesporné, že článek 7 rozhodnutí č. 1/80 neobsahuje údaj, na základě kterého by tento článek přiznával dítěti tureckého pracovníka pouze práva odvozená od jeho postavení rodinného příslušníka tohoto pracovníka, která by měla zaniknout, dovrší-li toto dítě věku 21 let a vede samostatný život.

101. Stejné zjištění je třeba učinit, pokud jde o článek 59 dodatkového protokolu. Tento článek se totiž omezuje na obecné stanovení, že v oblastech upravených tímto protokolem nemůže být „Turecká republika" předmětem příznivějšího zacházení, než je zacházení, které si členské státy přiznávají mezi sebou na základě Smlouvy o založení Společenství.

102. Nezdá se sporné, že toto ustanovení, ačkoliv se týká pouze „Turecké republiky", musí být chápáno tak, že stanoví omezení dosahu práv, která mohou být přiznána tureckým státním příslušníkům na základě dodatkového protokolu. Oblast pohybu osob mezi členskými státy a Tureckem je upravena tímto protokolem, protože je předmětem ustanovení jeho hlavy II, zejména jeho článku 36.

103. Uvádím rovněž, že cílem rozhodnutí č. 1/80 je postupné zavádění volného pohybu pracovníků mezi členskými státy a Tureckem, stanovené v článku 12 dohody o přidružení a v článku 36 dodatkového protokolu, to znamená, že vychází z pravidel Smlouvy týkajících se této základní svobody. Je rovněž nesporné, že rozhodovací pravomoc rady přidružení musí být vykonávána v mezích jejích pravomocí.

104. Z těchto skutečností lze tedy dovodit, že na základě článku 59 dodatkového protokolu nemohou být práva přiznaná rozhodnutím č. 1/80 tureckým státním příslušníkům jako celku, a sice pracovníkům a jejich rodinným příslušníkům, příznivější, než jsou práva, která mají státní příslušníci členských států a jejich rodinní příslušníci na základě ustanovení Smlouvy týkajících se svobody pohybu pracovníků, ze kterých se strany přidružení dohodly vycházet.

105. Nezdá se mi nicméně možné dovodit z obecných pojmů použitých v článku 59 uvedeného protokolu, že dosah práv přiznaných dítěti tureckého pracovníka článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 by měl být určen odkazem pouze na články 10 a 11 nařízení č. 1612/68 tak, že by tato práva měla zaniknout, dovrší-li toto dítě věku 21 let a vede samostatný život.

106. Dále by takový výklad dosahu článku 7 rozhodnutí č. 1/80 byl v rozporu se systémem stanoveným tímto rozhodnutím. V čl. 6 odst. 1 tohoto rozhodnutí je totiž výslovně zmíněno, že se toto ustanovení uplatní, „[a]niž jsou dotčena ustanovení článku 7".

107. Jak Soudní dvůr rozhodl ve výše uvedeném rozsudku Aydinli [37], z této části věty jasně vyplývá, že článek 7 rozhodnutí č. 1/80 představuje *lex specialis* pro rodinné příslušníky tureckého pracovníka. Článek 6 tohoto rozhodnutí se tak uplatní pouze tehdy, pokud se dotyčná osoba nemůže dovolat práv přiznaných čl. 7 prvním nebo druhým pododstavcem uvedeného rozhodnutí.

37 — Bod 19.

108. Rozbor, podle kterého dítě tureckého pracovníka již nespadá pod článek 7 rozhodnutí č. 1/80, jakmile dovrší věku 21 let a vede samostatný život a mohl by se na něj vztahovat případně pouze článek 6 tohoto rozhodnutí, není slučitelný s podpůrným charakterem tohoto posledně uvedeného ustanovení.

109. Konečně jsem toho názoru, že tvrzení zastávané německou a italskou vládou a vládou Spojeného království je v rozporu s cíli dodatkového protokolu, jehož součástí je článek 59.

110. Jak jsem ukázal, dodatkový protokol ve svém článku 36 stanoví, že volný pohyb pracovníků mezi členskými státy a Tureckem musí být zaváděn postupně v období mezi dvanáctým a dvacátým druhým rokem po vstupu dohody o přidružení v platnost, vycházeje z článků Smlouvy týkajících se této svobody pohybu. Je rovněž nesporné, že cílem dohody o přidružení je učinit opravdu uskutečnitelným přistoupení Turecké republiky k Evropské unii.

111. Při přezkumu ustanovení nařízení č. 1612/68 přijatého k provedení pravidel Smlouvy týkajících se volného pohybu pracovníků konstatuji, že zákonodárce Společenství stanovil, že účinný výkon této svo-

body pohybu státními příslušníky Společenství vyžaduje, aby jim bylo zaručeno nejen právo na sloučení rodiny v hostitelském členském státě, ale také začlenění jejich rodinných příslušníků v tomto státě.

112. V souladu s pátým bodem odůvodnění nařízení č. 1612/68 a jak Soudní dvůr několikrát připomenul, aby svoboda volného pohybu pracovníků, zakotvená Smlouvou, mohla být vykonávána za objektivních podmínek svobody a důstojnosti, musí být možné optimální začlenění rodiny pracovníka Společenství v hostitelském členském státě [38].

113. Nařízení č. 1612/68 tak ve svém článku 10 zaručuje manželovi nebo manželce pracovníka a jejich potomkům mladším 21 let nebo na nich závislým právo usadit se společně s pracovníkem. Ve svém článku 11 uznává rovněž právo těchto rodinných příslušníků tohoto pracovníka na přístup k jakémukoli zaměstnání na území hostitelského členského státu, ve kterém tento pracovník sám vykonává zaměstnání. Konečně přiznává dětem uvedeného pracovníka ve svém článku 12 právo na školní docházku a na studia v hostitelském členském státě za stejných podmínek, jako jsou ty, které se uplatní pro státní příslušníky tohoto státu.

38 — Viz zejména rozsudek ze dne 17. září 2002, Baumbast a R (C-413/99, Recueil, s. I-7091, bod 50 a uvedená judikatura).

114. Právo na začlenění rodinných příslušníků pracovníka Společenství v hostitelském členském státě tedy implikuje nejen právo usadit se s ním v tomto státě a studovat v něm, ale také právo volného přístupu k zaměstnání.

115. Práva přiznaná nařízením č. 1612/68 rodinným příslušníkům uvedeného pracovníka jsou zajisté právy odvozenými od svobody pohybu stanovené v článku 39 ES vykonávané tímto pracovníkem. Tato práva v zásadě zanikají, nejsou-li již splněny podmínky stanovené v článku 10 tohoto nařízení, to znamená, pokud jde o dítě, dovrší-li věku 21 let a není již závislé na svých rodičích.

116. Jak uvádí Komise, tato omezení dosahu práv přiznaných dítěti pracovníka Společenství nařízením č. 1612/68 musí být nicméně chápána s přihlédnutím ke skutečnosti, že samo toto dítě má po dovršení věku 21 let a poté, co přestalo být závislé na svých rodičích, samostatná práva stanovená Smlouvou, jakož i předpisy sekundárního práva přijatými k jejímu provedení.

117. Dítě pracovníka Společenství se totiž může dovolávat zejména základní svobody

pohybu zakotvené v článku 39 ES, na základě které může pobývat na území hostitelského členského státu, aby v něm vykonávalo zaměstnání nebo v něm hledalo práci. Může na tomto území rovněž zůstat poté, co v něm vykonávalo zaměstnání.

118. S ohledem na existenci těchto samostatných práv se tedy zákonodárce Společenství mohl v nařízení č. 1612/68 omezit na stanovení práv vyplývajících ze samotného postavení rodinného příslušníka pracovníka, který je státním příslušníkem Společenství. K optimálnímu začlenění dítěte pracovníka Společenství v hostitelském členském státě, zajištěného v tomto nařízení přiznáním práv odvozených od jeho postavení rodinného příslušníka, může docházet prostřednictvím výkonu samostatných práv tímto dítětem, která mu přiznávají pravidla Smlouvy.

119. S přihlédnutím k těmto skutečnostem se domnívám, že cíl začlenění tureckých státních příslušníků a jejich rodinných příslušníků, na kterém je založeno přidružení mezi členskými státy a Tureckou republikou, brání tomu, aby byla časová působnost práv přiznaných čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka omezena na časovou působnost práv přiznaných články 10 a 11 nařízení č. 1612/68 dítěti pracovníka Společenství.

120. Připustit, že dítě tureckého pracovníka, dovrší-li věku 21 let a již není závislé na svých rodičích, ztratí práva, která má na základě čl. 7 prvního pododstavce rozhodnutí č. 1/80, a může se již dovolávat pouze postupných práv stanovených v článku 6 téhož rozhodnutí, by totiž mělo za následek, že bez ohledu na generace a dobu jejich přítomnosti v hostitelském členském státě by turečtí státní příslušníci neměli v tomto státě příznivější práva, než měla první generace migrantů.

121. V důsledku toho by tak právo pobytu dítěte tureckého pracovníka v hostitelském členském státě, založené na rozhodnutí č. 1/80, mělo vždy nejistý a dočasný charakter, i když by se v něm toto dítě narodilo a strávilo v něm celý svůj profesní život, protože by toto právo zaniklo, jestliže by toto dítě bylo obětí nehody, která by jej učinila natrvalo nezpůsobilým k práci, nebo jestliže by uplatnilo svá práva na důchod [39].

39 — Turecký státní příslušník se již nemůže dovolávat práva pobytu na území hostitelského členského státu založeného na článku 6 rozhodnutí č. 1/80, jestliže dosáhl důchodového věku nebo jestliže utrpěl pracovní úraz vedoucí k jeho úplné a trvalé neschopnosti vykonávat v budoucnu zaměstnání. Podle Soudního dvora musí být dotyčný v takovém případě považován za osobu, která natrvalo opustila trh práce tohoto členského státu, takže právo pobytu, kterého se domáhá, nemá žádnou souvislost se zaměstnáním, byť budoucím (rozsudek ze dne 6. června 1995, Bozkurt, C-434/93, Recueil, s. I-1475, body 39 a 40). V rozsudku ze dne 23. ledna 1997, Tetik (C-171/95, Recueil, s. I-329, body 40 až 42 a 46), Soudní dvůr rozhodl, že turecký pracovník ztratí práva, která mu přiznává uvedený článek 6, rozhodne-li se opustit své zaměstnání a neučiní-li v přiměřené lhůtě kroky nezbytné pro navázání nového pracovního poměru. Tento rozbor potvrdil v rozsudku ze dne 10. února 2000, Nazli (C-340/97, Recueil, s. I-957, body 44 a 49).

122. Nejistota a dočasnost práv, která by tak byla přiznána tureckým státním příslušníkům rozhodnutím č. 1/80, bez ohledu na generace a jejich vztahy s hostitelským členským státem, by jim neumožňovaly se v tomto státě optimálním způsobem začlenit.

123. Soudní dvůr měl dle mého názoru tedy právem za to, že článek 7 rozhodnutí č. 1/80 přiznává dítěti tureckého pracovníka samostatná práva, která se uplatní i tehdy, když je toto dítě starší 21 let a vede samostatný život.

124. Výše uvedený rozsudek Ayaz, dovolávaný německou a italskou vládou a vládou Spojeného království na podporu jejich tvrzení, tento rozbor nevyvrací.

125. V tomto rozsudku se Soudní dvůr vyjádřil k tomu, zda nevlastní syn tureckého pracovníka musí být považován za rodinného příslušníka tohoto pracovníka ve smyslu čl. 7 prvního pododstavce rozhodnutí č. 1/80, aby se mohl domáhat práv přiznaných tímto ustanovením. V rámci odpovědi na tuto otázku Soudní dvůr uvedl, že je namístě odkázat na pojem „rodinný příslušník" uvedený v čl. 10 odst. 1 nařízení č. 1612/68 [40].

40 — Výše uvedený rozsudek Ayaz (bod 45).

126. Tento odkaz na dosah tohoto ustanovení musí být tedy chápán dle mého názoru tak, že jeho cílem je použít v rámci přidružení mezi členskými státy a Tureckou republikou rozsah působnosti pojmu „rodinný příslušník" uvedeného v nařízení č. 1612/68, pokud jde o příbuzenský vztah nezbytný a dostačující pro zařazení do takovéto skupiny. Uvedený odkaz neměl zpochybnit judikaturu týkající se samostatného charakteru práv přiznaných čl. 7 prvním a druhým pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 rodinnému příslušníkovi splňujícímu podmínky stanovené v těchto ustanoveních.

127. Jako důkaz uvádím, že tato judikatura byla výslovně potvrzena ve výše uvedených rozsudcích Cetinkaya, Aydinli a Torun, vydaných po výše uvedeném rozsudku Ayaz.

128. Konečně omezení dosahu práv přiznaných čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 na práva přiznaná článkem 10 nařízení č. 1612/68 by bylo dle mého názoru v rozporu s cílem, stanoveným v preambuli dohody o přidružení a převzatým v článku 28 této dohody, usnadnit přistoupení Turecké republiky k Evropské unii, bude-li Turecká republika schopna přijmout v plném rozsahu povinnosti vyplývající ze Smlouvy.

129. Již jsem uvedl, že aby bylo toto přistoupení opravdu uskutečnitelné, strany této dohody se dohodly postupně zavádět volný pohyb pracovníků mezi sebou, a za tímto účelem stanovily, že budou vycházet z pravidel Smlouvy týkajících se této základní svobody.

130. Z tohoto cíle a z tohoto výslovného odkazu na ustanovení Smlouvy týkající se svobody pohybu lze dovodit, že při určení dosahu práv přiznaných rozhodnutím č. 1/80 tureckým pracovníkům a jejich rodinným příslušníkům je třeba vzít v úvahu vývoj práv, která mají státní příslušníci Společenství. Toto zohlednění se totiž zdá nezbytné k tomu, aby bylo tureckým státním příslušníkům, kteří vykonali práva stanovená v rámci přidružení, umožněno mít v okamžiku přistoupení práva přiznaná státním příslušníkům Společenství za co nejlepších možných podmínek.

131. Jinými slovy příprava přistoupení Turecké republiky k Evropské unii by měla směřovat k zabránění tomu, že bude vytvořena odchylka mezi právy přiznanými tureckým státním příslušníkům, kteří využili svobody pohybu stanovené v rámci přidružení, a právy, která mají státní příslušníci Společenství.

132. Je nesporné, že právo pohybu a pobytu, které bylo původně stanoveno ve Smlouvě pro zaměstnané osoby a osoby samostatně výdělečně činné, bylo postupně odděleno od výkonu hospodářské činnosti, aby bylo zobecněno na všechny státní příslušníky členského státu. Tento vývoj byl uskutečněn nejprve prostřednictvím směrnic [41]. Dále pokračoval Smlouvou o Evropské unii, která vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993, která zavedla status občana Unie a která učinila z práva pohybu a pobytu ve všech členských státech Společenství právo přiznané přímo Smlouvou každému občanovi [42].

133. K novému vývoji došlo směrnicí 2004/38, jejíž lhůta k provedení uplynula dne 30. dubna 2006 a která zejména přiznává občanům Unie po době pěti let nepřetržitého řádného pobytu na území hostitelského členského státu právo trvalého pobytu na tomto území, které nepodléhá žádné jiné podmínce [43].

134. S ohledem na tento vývoj by nebylo v souladu s cílem směřujícím k usnadnění

41 — Viz směrnice Rady 90/364/EHS ze dne 28. června 1990 o právu pobytu (Úř. věst. L 180, s. 26; Zvl. vyd. 20/01, s. 3), Rady 90/365/EHS ze dne 28. června 1990 o právu pobytu zaměstnaných osob a osob samostatně výdělečně činných po skončení jejich pracovní činnosti (Úř. věst. L 180, s. 28; Zvl. vyd. 20/01, s. 5) a Rady 93/96/EHS ze dne 29. října 1993 o právu pobytu pro studenty (Úř. věst. L 317, s. 59; Zvl. vyd. 06/02, s. 250).

42 — Článek 18 odst. 1 ES, a pokud jde o výklad tohoto článku, viz výše uvedený rozsudek Baumbast a R (bod 81).

43 — Článek 16 směrnice 2004/38.

přistoupení Turecké republiky k Evropské unii zbavit děti tureckých pracovníků, které splňují podmínky stanovené v článku 7 rozhodnutí č. 1/80, práv vyplývajících z tohoto ustanovení, dovrší-li věku 21 let a již nejsou závislé na svých rodičích, a postavit je do stejných podmínek, v jakých se nacházela první generace migrantů.

135. Takový systematický návrat dětí tureckých pracovníků „zpět na start" začleňování v hostitelském členském státě se mi zdá o to méně odůvodněný, že situace státních příslušníků třetích zemí, se kterými Společenství neuzavřelo úmluvu, doznala rovněž velmi podstatného zlepšení.

136. Směrnice Rady 2003/109/ES [44] přijatá v návaznosti na prohlášení ze zasedání Evropské rady v Tampere konané ve dnech 15. a 16. října 1999 [45] totiž ve prospěch státních příslušníků třetích zemí, kteří legálně pobývají na území členského státu po dobu pěti let, zavádí právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta trvalé povahy, na základě kterého je jim přiznáno rovné zacházení jako státním příslušníkům členského státu v několika oblastech. Jedná se zejména o podmínky přístupu k zaměstnání a k samostatné výdělečné činnosti, všeobecné a odborné vzdělávání, sociální zabezpečení, sociální podporu a sociální ochranu, daňové výhody, přístup ke zboží a službám a k nabídce výrobků a služeb určených pro veřejnost a k možnostem získání bydlení [46].

137. S tímto vývojem by tedy nebylo konsistentní, aby práva přiznaná dítěti tureckého pracovníka dohodou o přidružení uzavřenou před více než čtyřiceti lety nebyla výhodnější, než jsou práva, která mohou od nynějška mít státní příslušníci jakékoli jiné třetí země, kteří legálně pobývali na území hostitelského členského státu po dobu pěti let. Časová přednost dohody o přidružení a cíl usnadnit přistoupení Turecké republiky k Evropské unii by měly vést k tomu, aby turečtí státní příslušníci, kteří využili práv stanovených v rámci dohody o přidružení, měli postavení nacházející se mezi postavením občanů Unie a postavením státních příslušníků třetích zemí.

44 — Směrnice ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty (Úř. věst. 2004, L 16, s. 44; Zvl. vyd. 19/06, s. 272). Tato směrnice se použije, aniž jsou dotčena výhodnější ustanovení dvoustranných a vícestranných dohod mezi Společenstvím nebo Společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a třetími zeměmi na straně druhé [článek 3 odst. 3 písm. a)]. Členské státy musí uvést v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 23. ledna 2006 (čl. 26 první pododstavec).

45 — Z tohoto prohlášení vyplývá, že právní postavení státních příslušníků třetích zemí by se mělo sbližovat s právním postavením státních příslušníků členských států a že by osobě, která pobývala oprávněně v členském státě po dobu, kterou je třeba stanovit, a je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu, měl být v uvedeném členském státě přiznán soubor jednotných práv, která se co nejvíce přibližují právům přiznávaných občanům Unie (druhý bod odůvodnění směrnice 2003/109).

46 — Článek 11 odst. 1 směrnice 2003/109.

138. Proto jsem toho názoru, že práva přiznaná čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka musí být určena nikoli pouze v závislosti na právech specificky přiznaných dítěti pracovníka Společenství články 10 a 11 nařízení č. 1612/68, ale také s přihlédnutím k pravidlům Smlouvy týkajícím se volného pohybu pracovníků, o kterých se strany dohody o přidružení dohodly, že z nich, jakož i z předpisů sekundárního práva přijatých k jejich provedení, budou vycházet.

2. Judikatura týkající se dosahu práv vycházejících z článku 7 rozhodnutí č. 1/80 nemá za následek, že by dítě tureckého pracovníka bylo obecně předmětem příznivějšího zacházení, než je zacházení, jehož předmětem je pracovník Společenství na základě Smlouvy

139. Při obecném přezkumu dosahu samostatných práv přiznaných dítěti tureckého pracovníka článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 konstatuji, že tato práva jsou podstatně znevýhodněna ve srovnání s právy, která má státní příslušník Společenství na základě pravidel Smlouvy týkajících se volného pohybu pracovníků a předpisů sekundárního práva přijatých k jejich provedení.

140. Tato znevýhodnění se zaprvé týkají místní působnosti práv přístupu k zaměstnání a pobytu, zadruhé práva na sloučení rodiny v hostitelském členském státě a zatřetí podmínek, za kterých mohou být práva v tomto státě omezena.

141. Pokud jde o první bod, z judikatury vyplývá, že práva přístupu k zaměstnání a pobytu přiznaná článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 jsou omezena na hostitelský členský stát. Na rozdíl od pracovníka Společenství nemá rodinný příslušník tureckého pracovníka právo volně se pohybovat uvnitř Unie, aby odpovídal na nabídky zaměstnání a pobýval v členském státu dle svého výběru [47].

142. Dítě tureckého pracovníka, které by chtělo vykonávat zaměstnání v jiném členském státě, by mělo z hlediska rozhodnutí č. 1/80 postavení migranta první generace a mohlo by se v tomto státu domáhat pouze získání postupných práv stanovených v článku 6 tohoto rozhodnutí. Jeho vstup na území tohoto jiného členského státu podléhá vnitrostátnímu právu tohoto státu. Podle ustálené judikatury totiž ustanovení týkající se přidružení mezi Společenstvím

47 — Viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Tetik (bod 29).

a Tureckou republikou nezasahují do pravomoci členských států upravovat vstup tureckých státních příslušníků na své území, jakož i podmínky jejich první profesní činnosti [48].

143. Toto znevýhodnění je sice od nynějška zmírněno směrnicí 2003/109, která přiznává státním příslušníkům třetích zemí, kteří mají v členském státě právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta, právo pobytu na území jiného členského státu, aby v něm zejména vykonávali zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost nebo z jiných důvodů [49]. Práva, která jsou takto přiznána těmto státním příslušníkům třetích zemí, zůstávají nicméně užší než práva státních příslušníků Unie [50].

144. Stejně tak je možné se domnívat, že dítě tureckého pracovníka nemá na základě článku 7 rozhodnutí č. 1/80 právo na sloučení rodiny v hostitelském členském státě. Přístup jeho manžela nebo manželky, jeho dětí a jiných rodinných příslušníků, jsou-li státními příslušníky třetích zemí, na území tohoto členského státu nadále podléhá vnitrostátnímu zákonu.

145. Hostitelský členský stát je sice povinen vykonávat své pravomoci v této oblasti při respektování základních práv, tak jak jsou stanovena zejména v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, jakož i v jiných mezinárodních úmluvách, které uzavřel. Ochrana rodiny stanovená v těchto úmluvách, a zvláště v článku 8 uvedené úmluvy nicméně nezaručuje právo na sloučení rodiny srovnatelné s právem stanoveným v nařízení č. 1612/68 a ve směrnici 2004/38 [51].

146. Totéž platí pro směrnici Rady 2003/86/ES [52]. Ačkoli právo na sloučení rodiny státních příslušníků třetích zemí od nynějška zahrnuje další záruky v tom, že tato směrnice ukládá členským státům povolit v určitých případech sloučení rodiny rodinných příslušníků takových státních příslušníků, aniž by měly možnost využít určitého prostoru pro uvážení [53], záruky takto přiznané státním

48 — Výše uvedený rozsudek Ergat (bod 35); rozsudek ze dne 11. května 2000, Savas (C-37/98, Recueil, s. I-2927, body 58 a 65), jakož i rozsudek ze dne 21. října 2003, Abatay a další (C-317/01 a C-369/01, Recueil, s. I-12301, body 63 a 65).

49 — Článek 14 směrnice 2003/109.

50 — Viz v tomto ohledu podmínky stanovené v článcích 14 a 15 směrnice 2003/109.

51 — Viz zejména Evropský soud pro lidská práva, rozsudky Gül v. Švýcarsko ze dne 19. února 1996, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1996-I, s. 174, § 38; Ahmut v. Nizozemsko ze dne 28. listopadu 1996, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1996-VI, s. 2031, § 63, a Sen v. Nizozemsko ze dne 21. prosince 2001, § 31.

52 — Směrnice ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. L 251, s. 12; Zvl. vyd. 19/06, s. 224). Lhůta stanovená členským státům k provedení této směrnice uplynula dne 3. října 2005.

53 — Viz čl. 4 odst. 1 směrnice 2003/86.

příslušníkům třetích zemí je nestaví do postavení rovnocenného s postavením občanů Unie.

147. Konečně judikatura Soudního dvora týkající se podmínek, za kterých mohou být práva vyplývající z článku 7 rozhodnutí č. 1/80 omezena, má za následek stanovení dalšího důvodu omezení ve srovnání s tím, který lze uplatnit vůči státnímu příslušníkovi Společenství. Kromě případu, kdy může být pobyt dotyčné osoby ukončen z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví, společného pro obě situace, turecký státní příslušník ztratí svá práva přístupu k zaměstnání a pobytu v hostitelském členském státě, opustí-li tento stát na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu.

148. Hodlá-li se dotyčná osoba v takovém případě usadit opět v členském státě, ve kterém žila, musí podat žádost u orgánů tohoto státu, aby získala povolení buď se připojit k tureckému pracovníkovi, k jehož rodině patří, splňuje-li ještě stále podmínky vyžadované čl. 7 prvním pododstavcem rozhodnutí č. 1/80, nebo v něm vykonávat zaměstnání na základě článku 6 téhož rozhodnutí [54].

54 — Výše uvedený rozsudek Ergat (bod 49).

149. S přihlédnutím ke všem těmto úvahám jsem toho názoru, že výklad čl. 7 prvního a druhého pododstavce rozhodnutí č. 1/80 učiněný Soudním dvorem, podle kterého tato ustanovení přiznávají dítěti tureckého pracovníka samostatná práva přístupu k zaměstnání a pobytu, která existují nadále i poté, co je toto dítě starší 21 let a vede samostatný život, není v rozporu s článkem 59 dodatkového protokolu. Toto ustanovení tedy neodůvodňuje vrátit se k judikatuře týkající se časové působnosti práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80 dítěti tureckého pracovníka.

150. Nezdá se mi, že by argumenty uplatňované vládou Spojeného království odůvodňovaly opačné stanovisko.

151. Tato vláda připomíná, že ve výše uvedeném rozsudku Aydinli bylo rozhodnuto, že čl. 7 první pododstavec rozhodnutí č. 1/80 přiznává rodinným příslušníkům tureckého pracovníka právo na zaměstnání, ale neukládá jim žádnou povinnost vykonávat zaměstnání. Podle argumentace uvedené vlády tento výklad, ve vzájemném spojení s judikaturou, podle které může právo pobytu vyplývající z tohoto ustanovení zaniknout pouze v případech stanovených v článku 14 rozhodnutí č. 1/80 nebo v případě delší nepřítomnosti a bez legitimního důvodu, může vést k tomu, že by dítě

tureckého pracovníka mohlo mít výhodnější postavení, než má státní příslušník Společenství.

152. Zdá se, že vláda Spojeného království naráží na případ například dítěte pracujícího tureckého pracovníka, které si nehledá zaměstnání a mohlo by se stát závislé na režimech sociální ochrany hostitelského členského státu.

153. Okolnost, že ve zvláštních případech může dotčená judikatura vést k tomu, že je tureckému státnímu příslušníkovi přiznáno výhodnější postavení, než má státní příslušník Společenství, nicméně nemůže obecně odůvodňovat zpochybnění časové působnosti práv přiznaných článkem 7 dítěti tureckého pracovníka. Pokud by takováto situace byla zjištěna, článek 59 dodatkového protokolu by případně mohl z hlediska podmínek, za kterých mohou být tato práva omezena, vyžadovat doplnění dalšího případu omezení.

154. Za účelem splnění článku 59 dodatkového protokolu by tedy bylo případně namístě zabývat se nikoliv časovou působností práv přiznaných článkem 7 rozhodnutí č. 1/80, ale taxativním charakterem dvou podmínek, za kterých mohou být podle judikatury tato práva omezena.

155. V každém případě konstatuji, že taková povinnost za okolností sporu v původním řízení uložena není.

3. Judikatura týkající se podmínek, za kterých mohou být omezena práva vyplývající z článku 7 rozhodnutí č. 1/80, nemá za následek to, že tureckému státnímu příslušníkovi v konkrétním postavení I. Derina jsou přiznána rozsáhlejší práva, než jsou práva, která má pracovník Společenství

156. V souladu s dotčenou judikaturou může I. Derin, který neopustil hostitelský členský stát na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu, ztratit práva, která má na základě čl. 7 prvního pododstavce druhé odrážky rozhodnutí č. 1/80, pouze na základě článku 14 tohoto rozhodnutí.

157. Na základě údajů poskytnutých předkládajícím soudem krom toho poznamenávám, že dotyčný v Německu řádně vykonával hospodářskou činnost a že po svém uvěznění nalezl zaměstnání. Nenachází se tedy v situaci osoby, která nehledá zaměstnání a která se může stát zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu, uváděné vládou Spojeného království.

158. Státní příslušník Společenství nacházející se v postavení srovnatelném s postavením I. Derina by mohl být vyhoštěn z hostitelského členského státu pouze na základě čl. 39 odst. 3 ES.

159. Ukázal jsem, že podmínky použití článku 14 rozhodnutí č. 1/80 jsou téměř totožné s podmínkami použití čl. 39 odst. 3 ES [55]. I. Derin tedy v tomto ohledu nemá rozsáhlejší práva, než jsou práva, která má státní příslušník Společenství na základě Smlouvy.

160. S přihlédnutím ke všem těmto úvahám navrhuji odpovědět na první předběžnou otázku tak, že judikatura, podle které turecký státní příslušník, který vstoupil jako dítě na území členského státu v rámci sloučení rodiny, ztratí právo pobytu v tomto státě, související s právem volného přístupu k jakémukoli zaměstnání dle svého výběru, které má na základě čl. 7 prvního pododstavce druhé odrážky rozhodnutí č. 1/80, pouze ve dvou případech, a to jednak v případech stanovených v článku 14 tohoto rozhodnutí, nebo tehdy, když opustí území hostitelského členského státu na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu, i když dovrší věku 21 let nebo je starší a již není závislý na svých rodičích, je slučitelná s článkem 59 dodatkového protokolu.

C – *Ke druhé předběžné otázce*

161. Svou druhou otázkou se Verwaltungsgericht Darmstadt táže, zda dítě tureckého pracovníka může nadále požívat zvláštní ochranu, kterou mu přiznává článek 14 rozhodnutí č. 1/80, v případě, že by v rámci přezkumu první otázky bylo odpovězeno tak, že takové dítě již nespadá pod čl. 7 první pododstavec tohoto rozhodnutí, dovrší-li věku 21 let a není již závislé na svých rodičích, a v případě, že by se nemohlo dovolávat ani článku 6 téhož rozhodnutí.

162. Jelikož jsem navrhl potvrdit judikaturu, podle které dítě tureckého pracovníka neztratí práva, která má na základě čl. 7 prvního pododstavce rozhodnutí č. 1/80, dovrší-li věku 21 let a již není závislé na svých rodičích, nezdá se mi nutné přezkoumat druhou předběžnou otázku.

55 — Výše uvedený rozsudek Cetinkaya (body 43 a 44).

V – Závěry

163. S přihlédnutím ke všem těmto úvahám navrhuji odpovědět na otázky položené Verwaltungsgericht Darmstadt následovně:

„Judikatura, podle které turecký státní příslušník, který vstoupil jako dítě na území členského státu v rámci sloučení rodiny, ztratí právo pobytu v tomto státě, související s právem volného přístupu k jakémukoli zaměstnání dle svého výběru, které má na základě čl. 7 prvního pododstavce druhé odrážky rozhodnutí č. 1/80 ze dne 19. září 1980 o vývoji přidružení, přijatého radou přidružení zřízenou dohodou o přidružení mezi Evropským hospodářským společenstvím a Tureckem, pouze ve dvou případech, a to jednak v případech stanovených v článku 14 tohoto rozhodnutí, nebo tehdy, když opustí území hostitelského členského státu na podstatnou dobu a bez legitimního důvodu, i když dovrší věku 21 let nebo je starší a již není závislý na svých rodičích, je slučitelná s článkem 59 dodatkového protokolu, který byl podepsán v Bruselu dne 23. listopadu 1970 a uzavřený, schválený a potvrzený jménem Společenství nařízením Rady (EHS) č. 2760/72 ze dne 19. prosince 1972."